

Professor dr juris Geir Woxholth:

FORELESNING OVER AVTALERETT, FØRSTE AVDELING, HØSTEN 2008

OVERSIKTSDISPOSISJON

**DEL I: GRUNNLEGGENDE OM AVTALERETTEN OG KJØPSRETTENS
PLASSERING I RETTSSYSTEMET OG FORHOLDET MELLOM
AVTALERETTEN OG KJØPSRETTEN**

1. Emnet for forelesningen

Avtaleretten til første avdeling:

- (1) Grunnleggende avtalerettslige prinsipper
- (2) Reglene om inngåelse av avtaler
- (3) Reglene om tolkning og utfylling av avtaler

- (4) Men også en innledning til kjøpsretten, som forklarer sammenhengen mellom studiet av avtaleretten og kjøpsretten til første avdeling.

Forelesningene vil befatte seg med det prinsipielle vedrørende (1)-(4).

2. Om rettssystemet

*Offentlig rett og privatrett
Formueretten og formuerettigheter – linken til avtaleretten*

3. Avtalerettens særpreg – i et nøtteskall

4. Kjøpsrettens særpreg – i et nøtteskall

5. Hva omfattes av avtaleretten til første (og tredje avdeling)?

6. Hva omfattes av kjøpsretten?

7. Avtalerettens regler og prinsipper om inngåelsen av avtaler

8. Forholdet mellom avtalerettens regler og prinsipper om inngåelsen av avtaler og kjøpsretten

9. Avtaletolkning

10. Samspeilet mellom avtalerettens regler og prinsipper om tolkning og kjøpsrettens (kontraktsrettens) regler om oppfyllelsen av kontrakter

11. Utviklingen av regelverket for avtaleretten

12. Utviklingen av regelverket for kjøpsretten

DEL II: GRUNNLEGGENDE AVTALERETT

1. De tre avtalerettslige kjernespørsmålene:
 - (i) Når og hvordan inntreer avtalebinding?
 - (ii) Hva innebærer avtalen?
 - (iii) Hva skjer om en part ikke oppfyller avtalen?
2. Avtaler som økonomiske instrumenter
3. Avtaler skal holdes – ”pacta sunt servanda”
Unntak.
4. Rettslig bindende avtaler contra avtaler som ikke forplikter juridisk

DEL III: RETTSKILDENE I AVTALERETTEN

1. Avtaleloven
2. Rettspraksis
3. Kontraktspraksis
4. Reelle hensyn
5. Alminnelige formuerettslige prinsipper
6. Internasjonale rettskildefaktorer

DEL IV: AVTALERETTSLIGE GRUNNPRINSIPPER

1. Kontraktsfrihetsprinsippet
2. Formfrihetsprinsippet
3. Forventningsprinsippet
4. Lojalitetsprinsippet

DEL V: NÅR OG HVORDAN BLIR MAN AVTALEFORPLIKTET? BINDINGSSPØRSMÅLET

1. Kjernespørsmålet om avtaleinngåelse: Overgang fra forberedelse til disposisjon: Disposisjonsspørsmålet. Disposisjonskriterier
2. Avtaleinngåelse etter avtalelovens regler
3. Avtaleinngåelse etter andre regler enn avtaleloven
4. Oversikt over relevante disposisjonskriterier
5. Avveining av relevante disposisjonskriterier
6. Nærmere om avtaleinngåelse etter andre regler og prinsipper enn avtaleloven

DEL VI: HVA INNEBÆRER AVTALEN? TOLKNING OG UTFYLLING AV AVTALER

1. Begrepene tolkning og utfylling
2. Generelt om tolkningsprosessen.
Rettskildene. Tolkningsalternativer. Tolkningsprinsipper.
Tolkningsmomenter. Tolkningsregler
3. Grunnleggende om tolkning: Felles partsoppfatning. Avveining
4. Tolkningsmomenter
5. Tolkningsregler

DETALJERT DISPOSISJON

DEL I: GRUNNLEGGENDE OM AVTALERETTEN OG KJØPSRETTENS PLASSERING I RETTSSYSTEMET OG FORHOLDET MELLOM AVTALERETTEN OG KJØPSRETTEN

1. Emnet for forelesningen

Avtaleretten til første avdeling:

- (1) Grunnleggende avtalerettslige prinsipper
- (2) Reglene om inngåelse av avtaler
- (3) Reglene om tolkning og utfylling av avtaler

(4) Men også en innledning til kjøpsretten, som forklarer sammenhengen mellom studiet av avtaleretten og kjøpsretten til første avdeling.

Forelesningene vil befatte seg med det prinsipielle vedrørende (1)-(4). Forelesningene vil på grunn av tidsrammen ikke behandle alle detaljspørsmål om inngåelsen av avtaler og tolkning av avtaler. Denne disposisjonen er mer omfattende og detaljert enn hva forelesningen rekker over. Dette gjelder særlig disposisjonens del V og VI. Tanken er at disposisjonen ved å være mer detaljert enn forelesningen krever også kan brukes i forbindelse med studiet av avtaleretten når læreboken studeres.

2. Om rettssystemet

- Rettssystemet: Sondringen offentlig rett/privatrett
- Formueretten som undergruppe av privatretten
- Formuerettens bestanddeler (de enkelte formuerettslige emner, herunder avtaleretten og kjøpsretten)
- Formuerettighetene og deres særpreg
- Sondringen formuesrettigheter og formuesgoder
- Ulike ervervs måter for formuerettigheter: Blant disse er *avtale* den desidert viktigste. *Avtale* er den viktigste måten formuerettigheter stiftes, endres, overføres og opphører på.

3. Avtalerettens særpreg – i et nøtteskall

- En del av formueretten: De fleste rettslig bindende kontrakter bygger på *avtale*
- Avtaleretten består av: Reglene om inngåelse (slutning) av avtaler, reglene om tolkning av avtaler, reglene om avtalebinding ved fullmakt og annen representasjon, reglene om ugyldige avtaler, pluss noen særlige emner.

4. Kjøpsrettens særpreg – i et nøtteskall

- En del av formueretten
- Reglene om kjøp

- Sondringen løsørekjøp/andre kjøp. Kjøpsloven omfatter løsørekjøp ("ting")
- Den alminnelige kjøpsloven 13 mai 1988 nr 27
- Forbrukerkjøpsloven 21 juni 2002 nr 34: Forbruker kjøp
- Kredittkjøpsloven 21 juni 1985 nr 82; Kredittkjøp
- Avhendingsloven 3 juli 1992 nr 93: Kjøp av fast eiendom
- Bustadsoppføringsloven 13 juni 1997 nr 43: Forbrukerkjøp av bolig eller fritidshus under oppføring

5. Avtaleretten til første avdeling (og tredje avdeling)

Første avdeling:

- Reglene og prinsippene om inngåelsen av avtaler: Disposisjonsspørsmålet (bindingsspørsmålet)
- Reglene og prinsippene om tolkning og utfylling av avtaler. Forutsetter bindende avtale. Spørsmålet er: Hvilket innhold har avtalen – hvem forpliktes til hva og hvem berettiges til hva?

Tredje avdeling:

- Reglene og prinsippene om fullmakt og avtaleinngåelse ved andre mellommenn
- Reglene og prinsippene om ugyldige avtaler
- Samfunnskontroll med kontraktsvilkår
- Tredjemannsavtaler mv

6. Kjøpsretten

- Reglene om innholdet i kjøpekontrakter og kjøpsloven, dvs selger og kjøpers rettigheter og plikter i kjøpsforholdet
- Rettsvirkningene av inngått kjøpsavtale (oppfyllelse/ikke-oppfyllelse)
- Kjøp er en del av kontraktsretten (Kjøp, håndverkertjenester, entrepris, leie, franchise – you name it!)
- Sondringen lovfestet/ulovfestet kontraktsrett: Kjøp er lovfestet kontraktsrett, men lovgivningen må forstås og anvendes i samspill med den inngåtte kjøpekontrakten, se nedenfor.

7. Avtalerettens regler og prinsipper om inngåelsen av avtaler

- Gjelder for alle typer kontrakter: Det må ligge en avtale om at partene har villet binde seg til kontrakten i "bunn". Et kjøp forutsetter f.eks en kjøpekontrakt. Det er de samme avtalerettslige regler som gjelder for kjøp av en supertanker og for avtale om reparasjon av en bil. Slik sett er reglene om avtaleslutning *felles* for alle kontrakter og kontraktstyper
- Men: En avtale kan inngås på mange forskjellige måter: En avtale om kjøp kan f.eks inngås muntlig, skriftlig ved tilbud og aksept, forhandlinger, handlinger, passivitet mv. Slik sett er reglene om avtaleslutning *forskjellige* relatert til måten avtalen blir inngått på.
- De to foregående punktene er grunnleggende for forståelsen av avtaleretten
- Avtalefrihet og formfrihet

- Det sentrale er om det er oppnådd enighet partene i mellom om at avtale er inngått
- Et salg av en supertanker kan skje ved påtegning på en serviett på Theaterkafeen og kjøp av en pølse på Holmenkoll dagen ved å undertegne en 100 siders kontrakt: Men praktiske behov gjør at det gjerne er omvendt

8. Forholdet mellom avtalerettens regler og prinsipper om inngåelsen av avtaler og kjøpsretten

- Avtalerettens regler om avtaleinngåelse ligger i ”rommet foran” reglene om kontraktens oppfyllelse (eventuelt ikke-oppfyllelse). Kjøpsrettens regler gjelder oppfyllelsen/ikke-oppfyllelsen av kjøpsavtaler (kontraktsbrudd, virkninger av kontraktsbrudd mv) og forutsetter inngått kjøpsavtale.
- Kjøpet er *rettslig bindende*, fordi dette følger av avtalerettens hovedprinsipp om at *avtaler skal holdes* (”pacta sunt servanda”)
- At kjøpet er rettslig bindende, innebærer at partene normalt ikke ensidig kan angre seg ved ikke å ville oppfylle avtalen/kreve å gjøre den om/endre den – heller ikke ved at det kreves høyere pris for tingen
- Unntak: Angrefristloven og kutymer om bytte, f eks av julegaver

9. Avtaletolkning

- Forutsetter bindende inngått avtale
- Hvorfor tolkning?
- Faktum er brakt på det rene, men det er uklart hvordan innholdet i avtalen skal forstås
- Problemstillingen vedrørende tolkning av en avtale gjelder/oppstår ved alle former for avtaler/alle kontraktstyper: Leie, tjenesteavtaler, sponsoravtaler, entreprisedavtaler og *kjøpsavtaler*
- Reglene om tolkning av kjøpekontrakter er derfor en del av avtaleretten (og ikke kjøpsretten)
- Men reglene får vesentlig betydning for innholdet av f eks en *kjøpekontrakt*: Når det skal tas stilling til om en kjøpt ting har en *mangel*, er utgangspunktet at tingen skal være i samsvar med det som følger av avtalen, jfr kjl § 17 første ledd. For å bringe dette på det rene må avtalen *tolkes*.

10. Samsillet mellom avtalerettens regler og prinsipper om tolkning og kjøpsrettens (kontraktsrettens) regler om oppfyllelsen av kontrakter

Der kjøpsrettens (kontraktsrettens) regler er ufravikelige:

- (Kjøps)avtalen må tolkes for å ta stilling til om dens innhold strider mot den ufravikelige loven, f eks forbrukerkjøpsloven. Er svaret ja, er avtalen ugyldig

Der kjøpsrettens (kontraktsrettens) regler er fravikelige:

- Avtalen må tolkes i lys av ordlyd, formål, reelle hensyn mv uten å ta hensyn til lovgivningens utfyllende regler, f eks den alminnelige kjøpslovens.
- Er avtalens innhold etter at dette er forsøkt fortsatt uklart, kan avtalen utfylles (suppleres) med den fravikelige bakgrunnsrettens regler, f eks den alminnelige kjøpslovens

- Eksempel: Mangelsreglene i kjl § 17 som i første ledd sier at det avgjørende for om mangel foreligger er om tingen er i samsvar med avtalen (avtalen må tolkes, se foran). Dersom (en tolkning av) avtalen ikke gir avgjørende holdepunkter for om mangel foreligger, følger det av loven selv at man ved vurderingen skal ta i betraktning de forhold som loven nevner i § 17 annet ledd (formålet med kjøpet mv).
- Det er også en nær forbindelse mellom reglene om *avtaletolkning* og reglene om kontraktsbrudd (f eks mangler) i *kjøp*: Partene er uenige om hvilke krav som etter avtalen kan stilles til tingen. Kjøper mener at vinterdekkene følger med, mens selger bestrider det. Avtalen må tolkes for å finne det ut. Den av partene som tar ”feil” når det gjelder tolkningen, vil uten videre ha begått kontraktsbrudd, noe som kan gi den annen part sanksjoner som hevning, prisavslag mv. Selv om ordlyden f eks er uklar, fremgår det f eks av avtalen riktig tolket at vinterdekkene skal følge med. I tilfelle har selgeren begått kontraktsbrudd når kjøperen ikke får dekkene, og kjøperen kan f eks kreve prisavslag.

11. Utviklingen av regelverket for avtaleretten

- Avtaleloven fra 1918
- Lovens begrensede betydning i dagens kommersielle liv – avtaler inngås spissformulert på alle andre måter enn lovens!
- Hvorfor da lære om avtaleslutning etter lovens modell? Fordi loven oppstiller enkle grunnregler som må forstås før mer avanserte regler og prinsipper søkes forstått
- Utviklingen i avtaleretten: Fra konsensualavtaler til: forbrukeravtaler, standardavtaler (for forbrukere og kommersielt), masseavtaler, kommersielle avtaler (forhandlingsavtaler, intensjonsavtaler mv)

12. Utviklingen av regelverket for kjøpsretten

- Fra kjøpsloven av 1907 til kjøpslovene av 1988 og 2002
 - Behovet for forbrukervern
 - Nordisk lovsamarbeid
 - Endringene i 1974
 - CISG: FN’s konvensjon om løsørekjøp
 - NU 1984:5
 - De ulike valg de nordiske land gjorde
 - Norsk kjøpslov: Egen lov gjennom transformasjon
- Forbrukerkjøpsloven 2002

DEL II: GRUNNLEGGENDE AVTALERETT

1. De tre avtalerettslige kjernesporåsmålene:

- (i) Når og hvordan inntreer avtalebinding? Reglene og prinsippene om inngåelse av avtaler.
- (ii) Hva innebærer avtalen? Reglene og prinsippene om tolkning og utfylling av avtaler
- (iii) Hva skjer om en part ikke oppfyller avtalen? Reglene og prinsippene om kontraktsbrudd, sanksjoner mv: Obligasjonsretten.

2. Avtaler som økonomiske instrumenter

- Avtaler som ”redskap” for økonomisk vekst
- Avtaler ”institusjonaliserer” utveksling av formuesgoder
- Avtaler som det viktigste grunnlag for stiftelse, endring, overføring (omsetning) og opphør av formuesrettigheter

3. Avtaler skal holdes – ”pacta sunt servanda”

- Prinsippet om at avtaler skal holdes
- Hva innebærer det?
- Begrunnelse: *Tillit* til at avtaler oppfylles
- Naturaloppfyllelse
- Erstatning for oppfyllelsesinteresse
- Unntak: (1) Ugyldige avtaler, (2) Bristende forutsetninger- ulovfestet prinsipp om endring og opphør av avtaleforpliktelser. Avtl § 36: Den alminnelige formuerettslige lempningsregelen, (3) Ingen er forpliktet til det ”umulige”.

4. Rettslig bindende avtaler contra avtaler som ikke forplikter juridisk

- Sondringen mellom rettslig forpliktende og uforpliktende avtaler
- Særpreg ved rettslig bindende avtaler
- Eksempler på avtaler som ikke er rettslig forpliktende: Avtaler om ”sosiale forpliktelser”

DEL III: RETTSKILDENE I AVTALERETTEN

1. Avtaleloven

- Avtaleloven fra 1918 er ”et barn av sin tid”: En lov om partsutsagn og utveksling av slike
- Rettsstillingen før avtaleloven
- Formålet med avtaleloven
- Lovens regler er dels fravikelige (om avtaleinngåelse, jfr avtl § 1) og dels ufravikelige (om ugyldighet)
- Avtaleloven er en ”ruin” (Kurt Grönfors)
- Hva avtaleloven ikke regulerer: Moderne avtaleslutningsteknikker
- Behovet for en revisjon av avtaleloven

2. Rettskildebildet vedrørende avtaler som inngås på annen måte enn etter avtaleloven: Ulovfestede rettskildefaktorer (rettspraksis, kontraktspraksis, reelle hensyn mv).

- Forhandlingsavtaler (kommersielle avtaler)
- Standardavtaler
- Masseavtaler
- Intensjonsavtaler, opsjoner mv

3. Rettspraksis

- Generelt om rettspraksis som rettskildefaktor
- Spesielt om rettspraksis betydning på avtalerettens område
Eksempel: Hva som skal til for at en forhandlingsavtale skal være bindende. Enighet om ”hovedpunktene i avtaleforholdet”, jfr Rt 1998 s 946 (Vinagenturdommen), Rt 2006 s 1585 (Mæledommen).

4. Kontraktspraksis

- Generelt om kontraktspraksis som rettskildefaktor
- Spesielt om kontraktspraksis betydning på avtalerettens område

5. Reelle hensyn

- Hva er ”reelle hensyn”: Rettslige vurderinger. Rimelighetshensyn. Konsekvensorienterte vurderinger
- Reelle hensyns betydning generelt som rettskildefaktor
- Reelle hensyns betydning for avtaleretten: Ved avtaleinngåelse og avtaletolkning.

6. Alminnelige formuerettslige prinsipper

- Hva er ”alminnelige formuerettslige prinsipper”?
- Eksempler: Vesentlighetskravet ved hevning, kontrollansvaret (?)
- Betydningen av alminnelige formuerettslige prinsipper i avtaleretten

7. Internasjonale rettskildefaktorer

- EF/EØS-rettens betydning innenfor avtaleretten: Formell betydning: Det stilles krav til innholdet i norsk avtalerettslig lovgivning, jfr f eks EU direktivet om urimelige forbrukeravtalevilkår (93/13). I praksis har EF/EØS-retten til nå hatt liten betydning på avtalerettens område.
- CISG: CISGS regler i del II er ikke ratifisert av de nordiske landene: Ingen formell betydning for avtaleretten (men CISG- konvensjonen for øvrig har stor betydning for kjøpsretten).
- UNIDROITS Principles of International Commercial Contracts: Veiledende, betydning; ikke formell rettskildefaktor. Ingen del av statenes interne lovgivning.
- PECL: The Principles of European Contract Law: Veiledende betydning, regelverket er ikke ferdig utviklet og ikke vedtatt som del av statenes interne lovgivning.

DEL IV: AVTALERETTSLIGE GRUNNPRINSIPPER

1. Kontraktsfrihetsprinsippet

- Frihet til å inngå eller unnlate å inngå kontrakter
- Frihet til å velge medkontrahent
- Frihet til sammen med medkontrahenten å bestemme avtalens innhold

- Begrensninger: Vern om ”svake” kontraktsparter. Ufravikelig lovgivning. Generalklausuler, jfr avtl § 36 (alminnelig formuerettslig lempningsregel). Hensynet til tredjeparter. Samfunnsmessige hensyn.
- Unntak: Kontraheringsplikt

2. Formfrihetsprinsippet

- Hovedregel: Ingen formkrav ved inngåelsen av avtaler (formfrihet)
- Unntak: Formkrav. Ulike typer formkrav. Særlig om skriftlighet som gyldighetsbetingelse. Eksempel: Finansavtaleloven § 61 første ledd

3. Forventningsprinsippet

- Partenes forventninger
- *Berettigede* forventninger – bare disse har rettslig relevans
- Betydningen av partenes berettigede forventninger ved avtaleinngåelse og avtaletolkning
- Betydningen ellers i formueretten
- Er det begrunnet å tale om et ”forventningsprinsipp”?

4. Lojalitetsprinsippet

- Hva er lojalitet i kontraktsforhold?
- ”Kakeeksemplet”
- ”Lykkestigeeksemplet”
- Hvilken betydning har lojalitet i kontraktsforhold, Jfr Rt 1988 s 1078
- Betydningen av lojalitetshensyn i avtaleretten: Ved avtaleinngåelse, tolkning og lempning av avtaler

DEL V: NÅR OG HVORDAN BLIR MAN AVTALEFORPLIKTET? BINDINGSSPØRSMÅLET

1. *Kjernespørsmålet* om avtaleinngåelse: Overgang fra forberedelse til disposisjon:

- Disposisjonsspørsmålet
- Disposisjonskriterier
- Mangfoldet av disposisjonskriterier
- Avtalelovens ”tilbud” og ”aksept” er eksempler på disposisjonskriterier. Ikke uttømmende ”liste.”
- Andre eksempler: Disposisjonsvilje, aktiv handling, passivitet, culpasanksjon (skyld, illojalitet), reelle hensyn mv. Se nærmere pkt 4 nedenfor.

2. Avtaleinngåelse etter avtalelovens regler

- Partsutsagnene tilbud og aksept
- Avtalemekanismen i avtalelovens kapittel 1 – Utveksling av tilbud og aksept

- Tilbudet: Løfteprinsippet, jfr avtl § 7 (antitetisk)
- Aksepten og dens rettsvirkninger, jfr avtl §§ 2, 3, 4, 5 og 6
- Akseptfristen og dennes lengde: Avtl § 2 første ledd og § 3 første ledd
- Forsinket aksept, jfr avtl § 4
- Uoverenstemmende aksept, jfr avtl § 6

3. Avtaleinngåelse etter andre regler enn avtaleloven

- Rettssystematikk: Rettsordenen (lovgivningen og rettspraksis) definerer hva som skal til for at en avtale er kommet i stand
- Partene definerer selv hva som er relevante disposisjonskriterier
- Form som tvungent disposisjonskriterium

4. Oversikt over relevante disposisjonskriterier

- Partsvilje
- Ordlyd
- Forutsetninger
- Form
- Innhold
- Etterfølgende opptreden
- Reelle hensyn
- Handlemåte
- Passivitet
- Culpa sanksjon (skyld, illojalitet)
- ”Kulepunktene” angir ikke en uttømmende opplisting.

5. Avveining av relevante disposisjonskriterier

- Problemstillingen:
 - a) Alle disposisjonskriteriene trekker i en retning (enten pro eller contra avtale): Ikke nødvendig med noen avveining, resultatet gir seg selv.
 - b) Disposisjonskriteriene står i innbyrdes disharmoni (konflikt): Nødvendig med en avveining for å ta stilling til om de kriterier som taler pro inngått avtale har større (eller mindre) vekt enn de som taler contra
- Retningslinjer ved avveiningen

6. Nærmere om avtaleinngåelse etter andre regler og prinsipper enn avtaleloven

- Kommersielle avtaler: Forhandlingsavtaler
- Kommersielle avtaler: Intensjonsavtaler
- Anbud
- Masseavtaler
- Vedtagelse av standardvilkår

DEL VI: HVA INNEBÆRER AVTALEN? TOLKNING OG UTFYLLING AV AVTALER

1. Begrepene tolkning og utfylling

- Forutsetning: Avtalen er inngått. Nå er det tale om å fastsette dens innhold (rettsvirkninger)
- Forskjell på tolkning og det å fastlegge faktum (bevislæren)
- Forholdet mellom tolkning og kontraktsbrudd
- Tolkning vs utfylling

2. Generelt om tolkningsprosessen

- Tolkningsalternativer. Målsettingen: Finne det relevante (riktige) tolkningsalternativ
- Rettskildene: Ikke avtaleloven. Rettspraksis. Juridisk teori.
- Tolkningsprinsipper: Det subjektive og det objektive tolkningsprinsipp

3. Partenes felles partsoppfattelse

- Hvis felles partsoppfattelse, legges den til grunn. Intet behov for tolkning i ”egentlig” forstand, ved bruk av tolkningsmomenter, tolkningsregler mv

4. Ingen felles partsoppfattelse

- Ingen felles partsoppfattelse: Tolkningsmomenter. Partenes berettigede forventninger.
- Avveining av tolkningsmomenter

5. De enkelte tolkningsmomentene

- Ordlyden: Alminnelig mening etter vanlig språkbruk. Klar ordlyd vs uklar ordlyd. Semantisk og syntaktisk flertydighet
- Systeminnrettet tolkning. Hensynet til operativitet
- Forhandlinger, forarbeider, forkontrakter
- Den faktiske bakgrunn
- Partenes forutsetninger
- Avtaleformålet
- Vederlaget
- Avtalens innhold
- Avtalens form
- Etterfølgende forhold
- ”Kulepunktene” angir ingen uttømmende opplisting av tolkningsmomenter

6. Utfylling

- Utfylling: Regelbestemt contra konkret utfylling
- Konkret utfylling: Bruk av reelle hensyn: Rimelighetsvurderinger, konsekvensorienterte vurderinger. Lojalitetshensynet. Samfunnsmessige hensyn. Sosiale hensyn
- Regelbestemt utfylling: Deklaratorisk lov, andre rettskildefaktorer

7. Sanksjonssynspunkter

- Det forhold at en part har opptrådt uaktsomt eller illojalt, f.eks. ved under avtaleforhandlingene ikke å opplyse om hva han legger i avtalens ord og ”mening” i en situasjon der han burde ha gjort dette, kan tale for å legge til grunn det motsatte tolkningsalternativ av det parten påberoper seg. En part skal ikke ”premieres” for å spekulere i en uvisshet om forståelsen av avtalen på medkontrahentens bekostning.

8. Tolkingsregler

- Tolkingsregler brukes bare der det ikke har vært mulig å fastsette avtalens innhold ut fra konkret tolkning ved bruk av tolkningsmomenter mv. De har en ”subsidiær” plass i tolkningsprosessen
- Tolkingsreglene er abstrakte og generelle i den forstand at det er tale om nokså ”grove” regler som har sin bakgrunn i de erfaringer som rettsanvendere har gjort ”historisk”, de har ingen direkte tilknytning til den partsspesifikke tvisten
- ”Uklarhetsregelen”
- ”Minimumsregelen”
- ”Det skrevne går foran det trykte”

Geir Woxholth, juli 2008